

Landsbygds- och Infrastrukturdepartementet

103 33 Stockholm

n.remissvar@regeringskansliet.se

asa.wideback@regeringskansliet.se

SSR:s yttrande över betänkandet SOU 2022:58 Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård. Dnr N2022/02083

Sámiid Riikkasearvi (SSR) har beretts tillfälle att avge remissyttrande över ovan angivet betänkande. Med anledning härav avger SSR följande yttrande.

Inledande kommentarer

SSR är en politisk obunden intresseorganisation för rennäringen och samiska näringslivs- och samhällsfrågor. Organisationens syfte är att tillvarata och främja de svenska samernas ekonomiska, sociala, rättsliga, administrativa och kulturella intressen med särskild hänsyn till renskötseln och dess binäringars fortbestånd och sunda utveckling. SSR är ett demokratiskt organ och är idag den organisation som företräder Sveriges samebyar i sin helhet samt flertalet sameföreningar.

SSR:s inställning och kommentar på betänkandet

SSR lämnar övergripande synpunkter på förslaget. Inledningsvis kan SSR konstatera att utredningen har utelämnat rennäringen och renen som djurslag. SSR anser att detta är en stor brist då det föreligger behov av att stärka kunskap och kompetens avseende renen som djurslag.

I Sverige har den nyutexaminerade veterinärens kompetens gradvis försämrats när det gäller djurslaget ren. Den svenska veterinärbildningen inkluderar sedan ett drygt decennium tillbaka inte något om renens hälsa och sjukdomar. Befintlig veterinär kompetens på djurslaget ren och tillgång till denna bygger på enskilda veterinärers eget engagemang i djurslaget och det renhälsoarbete som administreras av SSR. Detta kan inte ses som acceptabelt såväl utifrån ett djurhälsoperspektiv som den enskilda renägarens möjlighet till stöd och rådgivning.

Renen är ett livsmedelsproducerande djur av stor betydelse för landets nordliga delar. I händelse av en global kris med transportproblem och minskad import av livsmedel, skulle renen kunna få en avgörande betydelse för livsmedelsförsörjningen i Sveriges nordliga och mer avlägsna delar. För att kunna erbjuda renägare hjälp vid sjukdomsproblem hos ren krävs både kunskap om djurslaget och grundläggande kunskap om renskötseln och dess utövande.

Rennäringen är en viktig del av den samiska kulturen och den kräver ett särskilt skydd för att kunna fortsätta att existera. Renskötseln utövas i samklang med naturen utifrån renens egna förutsättningar det är således viktigt när det sker förändringar som påverkar näringen att det sker utifrån renens speciella behov och förutsättningar.

Bakgrund och behov

Renar är relativt friska djur och sjukdomsproblem har varit ovanliga då renskötseln bygger på att renen är frigående på naturbete året runt. Dagens situation är dock annorlunda och rennäringen står inför många stora utmaningar. Ökande exploatering av mark genom gruvdrift, vindkraftsparker, vägar och turism är både störningsfaktorer och tar stora anspråk på betesareal och innebär därmed ökat behov av utfodring, ofta i hägn. Klimatförändringarna är redan påtagliga inom renskötselområdet, vilket fram för allt orsakat stora och snabba variationer i temperatur under vinterhalvåret. Dessa temperaturvariationer innebär att snö smälter och sedan åter fryser, med konsekvensen att is och skare bildas. Detta för med sig att renen både får svårare att lukta sig till födan och inte heller kan gräva fram den. När detta sker uppstår plötsliga behov av utfodring, som inte har planerats, och svårigheterna är många.

Renar är selektiva idisslare med en magtarmkanal som är mycket känslig för foderbyten och de foder som finns att tillgå (spannmålsbaserat kraftfoder och hö/ensilage) skiljer sig avsevärt från rensens naturliga föda. Det är därmed en stor och svår utmaning att börja utfodra renar, särskilt om de redan har hunnit få en sämre kondition. Utfodringsrelaterade sjukdomsproblem som diarré och våmacidos är inte ovanligt. Vid utfodring i hägn uppstår lätt flera olika infektionssjukdomar som i kombination med högt smittryck på grund av hög djurtäthet kan leda till fullskaliga sjukdomsutbrott. När sjukdomsproblem uppstår i ett hägn med utfodrade renar, måste det snabbt fastställas om sjukdomen är utfodringsbetingad, beror på smitta eller har annan orsak. Detta för att snarast kunna vidta nödvändiga åtgärder i form av till exempel isolering av sjuka djur, foderbyte, utslaktning, avlivning eller behandling. Vid sjukdomsproblem finns behov av att snabbt kunna få hjälp av veterinär med kunskap om ren för att kunna vidta lämpliga åtgärder. Prover kan behöva tas och en genomgång av rutiner och foder kan vara nödvändigt.

Förslag på åtgärder

Renen som djurslag och renskötseln bör ingå i veterinärutbildningen.

För att möjliggöra att fler veterinärer har kunskap om ren måste utbildning om renen, dess sjukdomar och renskötseln utövande och förutsättningar ingå i veterinärutbildningen.

Distansutbildning och/eller utbildningsplatser i norra Sverige.

Få personer med bakgrund i renskötseln går veterinärutbildningen. Enligt SSR:s medlemmar beror detta till stor del på att det kan vara svårt att lämna renskötseln under så lång tid. Möjligheten till att delta på delar av utbildningen på distans och/eller utbilda sig i norra Sverige hade underlättat för detta.

Förkunskap om renen och renskötsel bör vara meriterande för intag till veterinärutbildningen.

Detta för att uppmuntra och stödja sökande med förkunskap om djurslaget.

Digital rådgivning och digitala veterinärbesök som inkluderar viss förskrivning kan vara en lösning för renskötseln.

Renskötseln bedrivs över stora ytor och renarna befinner sig i allmänhet långt från större samhällen (och inte sällan långt från vägar), vilket även försvårar möjligheten för fysiska veterinärbesök. Digital rådgivning och digitala veterinärbesök är en möjlighet som bör kunna användas mer. Det skulle även underlätta om det för djurslaget ren kunde finnas undantag för förskrivning av vissa läkemedel, utan att veterinären behövt undersöka renen, som en förenklad form av villkorad läkemedelsbehandling.

Detta skulle sannolikt även öka antalet veterinärkontakter, då alternativet förmodligen hade varit att ingen veterinärkontakt tagits.

Analyslaboratorium i norr.

I dagsläget är postgången från norr till söder en försvårande omständighet då prover riskerar att frysa eller bli liggandes i flera dagar. Ett analyslabb i norr skulle öka förutsättningarna för att snabbt kunna diagnostisera djursjukdomar genom analys av prover. Befintliga lösningar för transport av material/döda djur till SVA (Statens Veterinärmedicinska Anstalt) är kostsamma och svåra att få till. Svensk Lantbrukstjänst som kör kadaver till obduktionslaboratoriet i Karlskoga, är inte verksamma i större delen av renskötselområdet.

Sámiid Riikkasearvi

Jenny Wik Karlsson
Verksamhetsledare/ Förbundsjurist

Anna-Marja Kaddik
Näringshandläggare